

Povijest zgrade HIS-a

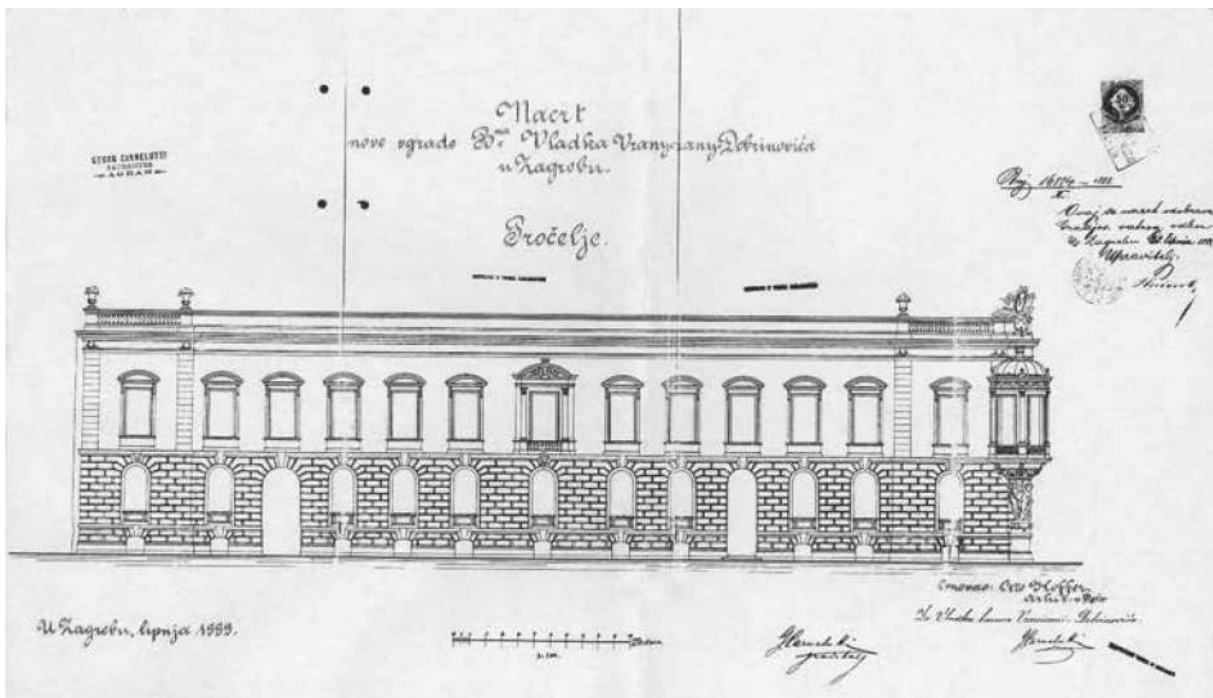
Nakon potresa i požara 1880. Zagreb se naglo počeo širiti prema jugu u tada slobodne neizgrađene prostore, pa tako nastaje Donji grad. Berislavićeva ulica je nekada bila Tesarska ulica, veoma uska ulica, a prostirala se između današnje Preradovićeve i Gajeve ulice. Počela se intenzivnije izgrađivati nakon požara Heinzlove pilane 1877. jer joj je južna strana bila praktično prazna. Izgradnjom Zrinskog trga produžena je preko Gajeve na istok. Gajeva ulica se tada zvala Bolnička radi bolnice koja se nalazila na uglu s Ilicom. U jeku te izgradnje 1888. barun Vladko Vranyczany Dobrinović podnosi molbu gradskim vlastima za odobrenje izgradnje palače na sjeverozapadnom uglu Berislavićeve i Gajeve ulice. Nacrte za palaču izradio je tada poznati graditelj (Baumeister) Georg Cernelutti.



Slika 1. Palača Vranyczany, fotografija - arhiv, pogled iz Gajeve ulice

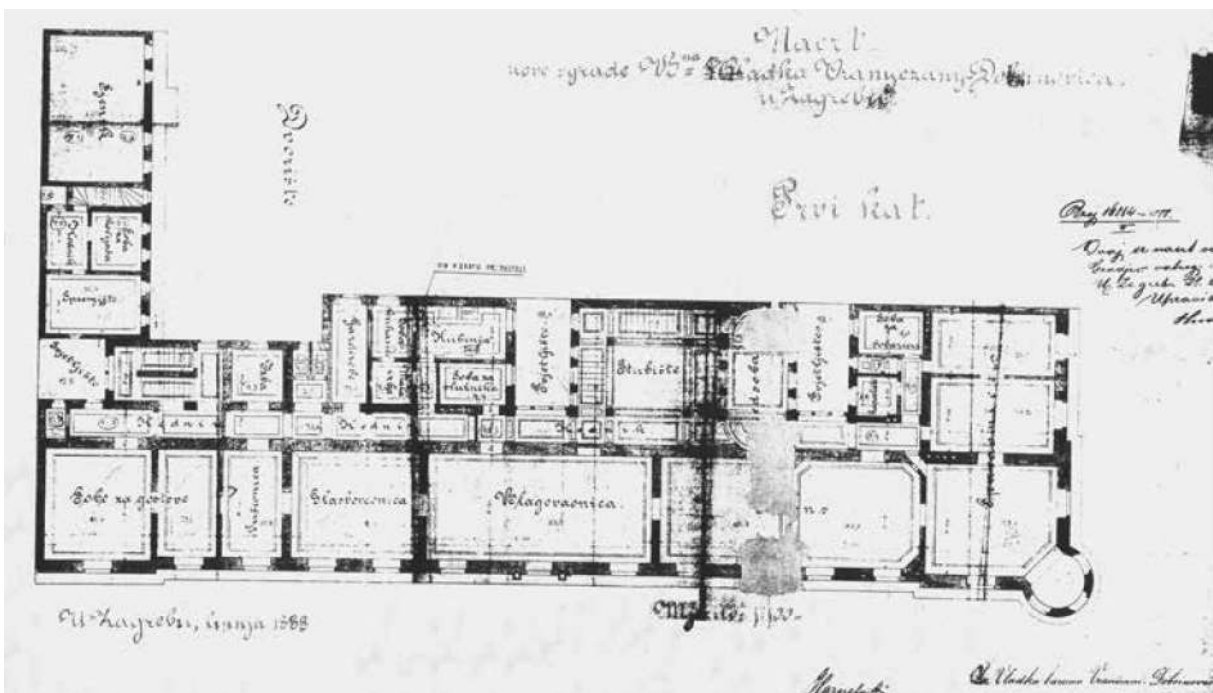
Uglovna jednokatna jednokrlna neorenesansna palača sagrađena je 1889. za baruna Vladimira Vranyczanija prema projektu bečkog arhitekta Otta Hofferera, a u izvedbi zagrebačkog graditelja Đure Cerneluttija ističe se arhitektonskom kvalitetom u tkivu donjeg grada. Prostor za raskošnu gradsku palaču dobiven je spajanjem triju parcela, čiji je položaj i oblik odredio sasvim neobične relacije dvaju pročelja ove jednokatne uglovnice. Pročelje na Berislavićevoj ulici dugo je čak trinaest prozorskih osi, odnosno 58 metara, dok pročelje u Gajevoj ima tek tri prozorske osi, odnosno duljinu od 16,7 metara (sl. 5.). Fasadni je plašt razmjerno jednostavan, s imitacijom rustike u prizemlju i glatkom žbukom na prvom katu te s okvirima prozora i atikom koji odaju nadahnuće kasnorenesansnim Rimom. Kontrast jednostavnosti pročelja čini cilindrični erker koji je Hofer smjestio na sam ugao zgrade, u visini prvoga kata. Erker je natkriven plitkom kupolom na čijem je vrhu kruna, a u prizemlju ga pridržava bogato urešeni stup. Ugao je arhitekt naglasio i plitkim rizalitima, nad kojima puna atika prelazi u balustradu, prekinutu kompozicijom s dvama puttima – nosačima grba sa slovom V. Iz Berislavićeve ulice ulazi se

u zgradu: prvi ulaz vodi do najamnih stanova u visokome prizemlju, a drugi ulaz vodi do vestibula i halla s prostranim stubištem do stana vlasnika na prvome katu.



Slika 2. Palača Vranyczany, nacrt južnog pročelja - arhiv, pogled iz Berislavićeve ulice

Kako se vlasnik bavio prometom žitaricama ne čudi veliki kolni ulaz u dvorište, kao i dvorišne građevine za smještaj kola te staje za konje. Tu su i sobe, podrum za stranke te veliki podrum za vlasnika građevine. Ako danas pogledamo Berislavićevu ulicu od Zrinjevca do Preradovićeve, naići ćemo na samo nekoliko velikih kolnih ulaza, dok su svi ostali ulazi za osobne potrebe, tj. uski i odignuti od nogostupa. Najamni stanovi u prizemlju imaju – za svoje vrijeme – standardna rješenja: niz povezanih soba uz ulicu, uske hodnike i predsobe te gospodarski trakt orijentiran prema dvorištu.



Slika 3. Palača Vranyczany, nacrt prvog kata - arhiv

Stan vlasnika na katu slično je koncipiran: uz uličnu su frontu prostrane dvorane za prijame, u zapadnome su dijelu dvije »sobe za gostove«, dok je istočni dio palače namijenjen stanovanju obitelji. Tri spavaće sobe, kupaonica i soba za sobaricu zbijeni su u krilu na Gajevoj ulici, a do glavne spavaonice vodi nespretno ukošeni, vrlo uzani prolaz. Stropovi svih prostorija, osim spavaonica, urešene su do danas očuvanim decentnim štukaturama.

Nakon II. svjetskog rata, vlasnik je zgrade Tvornica "Rade Končar" koja ju koristi kao internat (đački dom) za polaznike svoje industrijske škole. U tu svrhu traži od gradskih vlasti odobrenje za preinake te rušenje nekih zidova da bi dobila veće prostorije za potrebe kuhinje i blagovaonice za korisnike zgrade 1949. godine.

Savez inženjera i tehničara Hrvatske imao je u svom vlasništvu zgradu u Pierotijevoj ulici u kojoj je svoje aktivnosti obavljao do 1952., a onda je došlo do zamjene prostora. U zgradu u Pierotijevoj ulici dolazi RGN fakultet, a Savez dobiva zgradu u Berislavićevoj 6/8. U Savezu se obavljaju brojne aktivnosti vezane za obnovu zemlje, a rad se odvija više po djelatnostima članica Saveza. Budući da su se prostorije grijale kaljevim pećima na kruto gorivo, što je bilo veoma neprikladno, uz pomoć sponzora 1983. uvodi se centralno grijanje. Radi dobivanja više prostora, jer je broj udruga porastao, 1986. izgrađen je projekt adaptacije tavana, no sama je izvedba u potpunosti dovršena tek nedavno. Problem iskorištavanja prostora u zgradi dugo traje jer zahtjeva i potreba je više negoli to postojeće mogućnosti pružaju. Osnovane su nove članice Saveza, a i broj članova u njima stalno raste. Savez, koji se sada naziva Hrvatski inženjerski savez (HIS), danas je star 143 godine, i dalje radi i obitava u Palači Vranyczany. Namjena dijela prostora je izmijenjena te u podrumu već više godina radi jedna od najsuvremenijih fotokopiraonica u gradu. U dvorištu umjesto staja radi kafić. U samoj zgradi priprema se izrada vidljivih oznaka (vodič), kako bi posjetitelji zgrade lakše pronašli onu članicu Saveza koju trebaju. Inženjerski savez, kao vlasnik zgrade upisao se 2002. godine.



Slika 4. Palača Vranyczany, fotografija zgrade prije potresa, pogled iz Gajeve ulice - arhiv